Voortgangsrapportage

Actieprogramma Inclusie 2021-2024 ‘Iedereen doet mee’

Inleiding

Hierbij presenteren wij de voortgangsrapportage van het Actieprogramma Inclusie 2021-2024 “Iedereen doet mee”.

Met dit Actieprogramma geeft de gemeente Nijmegen vorm aan de uitvoering van het VN-verdrag Handicap. Sinds juli 2021, toen het Actieprogramma werd aangenomen, is hard gewerkt aan de opzet van een organisatiestructuur en zijn de actiepunten opgepakt, verdeeld over de thema’s werk, onderwijs, zorg en ondersteuning, participatie, bouwen en wonen, vervoer en gemeente als organisatie.

Op verzoek van de raad is bij de vorige voortgangsbrief van 21 december 2021 een deel van de actiepunten prioritair aangemerkt. Om die reden wordt daar in deze rapportage nog afzonderlijk over gerapporteerd.

De uitwerking en uitvoering van de actiepunten vindt door de gehele gemeentelijke organisatie plaats. Een actueel inzicht krijgen van de voortgang is daarom een intensieve taak. Een taak die we deze zomer hebben opgepakt met alle leden van de projectgroep. In een gecombineerd duo van medewerkers van de gemeente en ervaringsdeskundigen zijn op alle thema’s een of meerdere interviews gehouden met dossierhouders binnen de gemeente. Dit heeft naast een schat aan informatie ook veel extra betrokkenheid opgeleverd.

Inhoud

Inleiding 2
Inhoud 3
1. Opzet van de organisatie 4
1.1. Projectgroep 4
1.2. Themagroepen 4
2. Inzet van de extra middelen 5
3. Actielijnen per thema 6
3.1. Werk 6
3.2. Onderwijs 7
3.3. Participatie 7
3.4. Zorg en ondersteuning 8
3.5. Bouwen en wonen 9
3.6. Vervoer 9
3.7. Gemeente als organisatie 10

1. Opzet van de organisatie

1.1. Projectgroep

Om vorm te geven aan de activiteiten die volgen uit het Actieprogramma Inclusie is in mei 2022 een externe, onafhankelijke projectleider aangesteld.

In november 2022 werd een projectgroep ingericht, met veel aandacht voor een diverse bezetting. Naast beleidsadviseurs van gemeente Nijmegen vanuit zowel het sociale als het fysieke domein beschikt de projectgroep over vertegenwoordiging van Ixta Noa, het Zelfregiecentrum Nijmegen (ZRCN) en de Nijmeegse Coalitie voor Inclusie. Ook is er diversiteit in leeftijd, culturele achtergrond en zijn mensen met verschillende beperkingen vertegenwoordigd.

Onder leiding van de projectleider is de projectgroep naar elkaar toe gegroeid. Er is veel geïnvesteerd in een nieuwe manier van samenwerken, gebaseerd op co-creatie. Dit sluit aan bij een belangrijk kenmerk van het VN-verdrag Handicap: ‘Niets over ons, zonder ons’. Inmiddels is er sprake van constructieve samenwerking op basis van wederzijds vertrouwen.

De projectgroep heeft als taak te adviseren over de grote lijnen van het actieprogramma, te signaleren en te verbinden. Ook is de projectgroep nauw betrokken geweest bij de voortgangsgesprekken die de afgelopen maanden zijn gehouden.

De projectgroep heeft het volgende ontwikkeld:

- Plan van aanpak (vastgesteld in februari 2023)
- Inhoudelijk werkkader voor het werken met themagroepen en werkgroepen (vastgesteld maart 2023)
- Bijgestelde invulling begroting extra middelen inclusie/actieprogramma (ingestemd april 2023)
- Een methode voor het monitoren van de ontwikkelingen op de vastgestelde actiepunten (juli 2023)

1.2. Themagroepen

Op het onderwerp Communicatie is inmiddels een themagroep van start gegaan. In deze themagroep stemmen leden van de projectgroep af met de afdeling communicatie over relevante ontwikkelingen. Ook zal binnenkort een themagroep op het onderwerp Bouwen en Wonen van start gaan. Om deze themagroep een vliegende start te geven organiseert de projectgroep tegen het einde van 2023 de werkconferentie Inclusief Wonen.

2. Inzet van de extra middelen

Bij het vaststellen van het Actieprogramma Inclusie 2021– 2024 werd geen budget toegekend. De geformuleerde actiepunten moesten uit de reguliere middelen worden gefinancierd.

Met het Coalitieakkoord is voor de jaren 2023 tot en 2026 €300.000,- per jaar beschikbaar gesteld. *'We geven de Inclusie-agenda (VN-verdrag) een boost door € 300.000 per jaar ter beschikking te stellen, bovenop de inzet vanuit bestaande budgetten. Deze middelen gebruiken we als smeermiddel om sneller merkbaar verschil te maken voor Nijmegenaren met een beperking. '*

De jaarlijkse begroting van het Actieprogramma komt tot stand in samenspraak met de projectgroep. De eindverantwoordelijkheid voor de begroting en de besteding van de middelen ligt bij de gemeente. De projectgroep had samen wel directe zeggenschap over de invulling van een deel van het extra budget (€ 40.000,-).

Dankzij de extra middelen kon worden geïnvesteerd in de doorontwikkeling van de Nijmeegse Coalitie voor Inclusie en het faciliteren van de inzet van ervaringsdeskundigheid door het ZRCN, beide onmisbaar voor een brede inwonersbetrokkenheid bij het Actieprogramma.
Er kon met de extra middelen worden bijgedragen aan het toegankelijk maken van drie speelplekken en was een bijdrage aan een noodsubsidie voor Stichting Koprol en aan de aanleg van twee trapliften voor het toegankelijk maken van de Boksfabriek mogelijk.
Met dank aan de extra middelen konden tijdens de Week van de Toegankelijkheid verschillende workshops en trainingen aan medewerkers van gemeente Nijmegen worden georganiseerd en zal eind 2023 een werkconferentie over Inclusief Wonen plaatsvinden.
Tenslotte heeft de projectgroep ervoor gekozen een opdracht te verlenen aan het Regionaal Platform Ervaringskennis (RPE) voor een onderzoek naar toegankelijkheid in sport, cultuur en vrijetijdssector.

Een deel van de extra middelen zal komend jaar worden ingezet voor een regeling voor het bevorderen van toegankelijkheid in openbaar toegankelijke gebouwen. Deze regeling wordt op dit moment uitgewerkt.

Het is belangrijk te benadrukken dat veel voortgang op het gebied van inclusie wordt geboekt met behulp van reguliere middelen, bij de ontwikkeling en uitvoering van regulier beleid. Juist deze algemene inbedding is van belang. De inzet van de aanvullende middelen heeft met name een (noodzakelijke) vliegwielfunctie.

3. Actielijnen per thema

Het Actieprogramma Inclusie is gebaseerd op drie uitgangspunten: communicatie, de inzet van ervaringsdeskundigheid en bewustwording. Verder zijn zeven thema's geïdentificeerd: werk, onderwijs, participatie, zorg en ondersteuning, bouwen en wonen, vervoer en de gemeente als organisatie. Naar aanleiding van een toezegging van het college op de politieke avond op 8 september 2021 is een aantal van deze actiepunten aangemerkt als prioritair. Dit ging vooraf aan de inrichting van de projectgroep.

In het overzicht hieronder worden per thema de ontwikkelingen op zowel de prioritaire als de gewone, niet-prioritaire actiepunten omschreven.

3.1. Werk

Prioritair:

Afstemming domeinen werk en onderwijs versterken

Agenderen in Regionale Tafel Arbeidsmarkt met specifieke aandacht voor mensen met een beperking bij projecten gericht op extra ondersteuning naar werk.

Niet prioritair actiepunt:

-Werkbedrijf Regio Nijmegen gaat in eigen organisatie meer mensen met een beperking een werkplek bieden

-Werkbedrijf Regio Nijmegen onderzoekt mogelijkheid van interne functie ervaringsdeskundige op beleidsmatig en uitvoerend niveau

Status:

Binnen de Regionale Tafel Arbeidsmarkt (RTA)

- Binnen de Regionale Tafel Arbeidsmarkt (RTA) en de regionale aanpak Jongeren naar School of Werk is er aandacht voor kwetsbare mensen die om allerlei redenen extra ondersteuning nodig hebben. Er zijn verschillende projecten die hier vorm aan geven. De raad is hier eerder over geïnformeerd.
- Binnen de regionale aanpak Jongeren naar School of Werk is er extra aandacht voor jongeren met een kwetsbare uitgangspositie. Zowel tijdens de schoolloopbaan, maar ook daarna op de overstap naar de arbeidsmarkt wordt er extra ondersteuning geboden, zodat iedere jongere een passend perspectief heeft. Vooruitlopend op landelijke wetgeving, ontwikkelen we hierin al door. Een voorbeeld hiervan is de mogelijkheid deelcertificaten te behalen voor wie een startkwalificatie (nog) niet haalbaar is.
- Het WerkBedrijf heeft vanaf 2021 zichzelf een aanvullende opdracht gegeven om binnen WerkBedrijf gericht en meer mensen met een beperking een werkplek te bieden. Het WerkBedrijf heeft in 2023 besloten ervaringsdeskundigen in dienst te nemen en betrekt ervaringsdeskundigheid op verschillende manieren.

3.2. Onderwijs

Prioritair:
Inzetten op doorontwikkeling aansluiting onderwijs-jeugdzorg en preventieve activiteiten voor regulier onderwijs
- Onderzoek doen naar hoog percentage leerlingen in speciaal onderwijs
- Ondersteunen basisscholen Dukenburg bij plan om kinderen in regulier onderwijs te houden

Status:

- De gemeente werkt aan een agenda over vroeg-inclusie waarin onder andere wordt gestreefd segregatie in het onderwijs tegen te gaan. Hierbinnen wordt gewerkt aan normalisering, omgaan met variëteit en verschillen en nabijheid van zorg op reguliere scholen.
- Samenwerkingsverband Stromenland zet stevig in op inclusief onderwijs. De focus ligt aan de basis bij voor- en vroegschoolse educatie om de veel voorkomende route naar het speciaal onderwijs zo veel mogelijk om te buigen naar het regulier onderwijs.
- Het gebiedsgericht werken (waaronder de basisscholen in Dukenburg) om het grijze gebied tussen passend onderwijs en jeugdzorg te beslechten is volop in ontwikkeling. Daarbij gaan buurtteams, SWV Stromenland en intern begeleider van de school intensiever samenwerken.

3.3. Participatie

Prioritair:
Extra aandacht voor gezondheid, bewegen en leefstijl
- Inzetten op samenspeel-kansen en het creëren van speelplekken voor kinderen met en zonder beperking

Extra aandacht voor diversiteit en inclusie in de culturele sector
- Culturele instellingen (die meerjarig gesubsidieerd worden door gemeenten) bevragen hoe ze invulling geven aan de code Diversiteit & Inclusie

Status:

- Er wordt invulling gegeven aan het SamenSpeelAkkoord (2019) ten aanzien van bewustwording en inrichting. VSA heeft een ambitiedocument (2022) voor de Leemkuil en Brakkefort. Daarin is toegankelijkheid opgenomen.
- Het uitvoeringskader BOSS (Bewegen, ontmoeten, spelen en sporten) is aangenomen door het college. De ambitie in dit uitvoeringskader is onder andere samen spelen toegankelijk maken voor iedereen. Daarbij zijn er vanuit fysieke toegankelijkheid richtlijnen opgenomen. Ook heeft het Samen spelen aandacht bij de buurtsportcoaches van VSA.
- Vanuit de aanvullende middelen voor het Actieprogramma Inclusie is geld beschikbaar gemaakt voor het toegankelijk maken van drie BOSS-plekken.

- Gesubsidieerde culturele organisaties worden gevraagd de Code Diversiteit en Inclusie toe te passen en toe te lichten. Subsidieaanvragen worden beoordeeld op de code.
- Met de Cultuur Academy wordt gekeken hoe organisatoren van culturele evenementen geïnformeerd kunnen worden over toegankelijkheid en bejegening. Hierbij zijn ook ervaringsdeskundigen van het ZRCN betrokken.
- In het Kermisplan zijn toegankelijkheidseisen opgenomen.
- Het Regionaal Platform Ervaringskennis (RPE) doet onderzoek onder inwoners met een beperking en organisaties naar verbetering van de sociale inclusie via vrijetijdsactiviteiten.
- Afstemming met Club Goud over het project 'Lang Leven Cultuur' over toegankelijkheid van cultuur in Nijmegen. Uitgevoerd in samenwerking met Disability Studies en ervaringsdeskundigen van het ZRCN.

3.4. Zorg en ondersteuning

Prioritair:
Inzet ervaringsdeskundigheid
- Uitvoeren interactief traject ervaringsdeskundigheid in het sociaal domein om in kaart te brengen wat hierin extra nodig is
- Uitvoering pilot ervaringsdeskundigheid in twee stadsdelen
- Opdrachtverstrekking aan nieuwe Buurtteams om inzet ervaringsdeskundigheid verder te ontwikkelen.

Status:
- De handreiking voor de inzet Ervaringsdeskundigheid in het sociaal domein, opgesteld met input van ervaringsdeskundigen en adviescommissies, is door het college aangenomen. De handreiking geeft duidelijkheid over definities van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid en geeft aan welke verschillende rollen en niveaus van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid er zijn.
- Daarnaast zetten we stappen als het gaat om de inzet van ervaringsdeskundigheid in onze organisatie. Zo zijn er ervaringsdeskundigen betrokken bij inkooptrajecten Beschermd Wonen en is er een ervaringsdeskundige in dienst genomen voor de Ethos Light daklozentelling. Ook zijn er ideeën om ervaringsdeskundigheid in te zetten bij schuldhulpverlening. De inzet van ervaringsdeskundigheid in het fysieke domein dient nog te worden uitgewerkt.
- De pilot met ervaringsdeskundigheid in twee stadsdelen bij de Buurtteams Volwassenen is succesvol afgerond. Op basis hiervan zijn gemeente en Buurtteams overeengekomen dat ervaringsdeskundigen in alle 10 buurtteams actief zullen zijn.

3.5. Bouwen en wonen

Prioritair actiepunt:
Aandacht voor toegankelijkheid in de openbare ruimte
- Evalueren handboek toegankelijkheid

Status:

- Het handboek 'Nijmegen toegankelijk' uit 2017 is in 2021 en 2022 geëvalueerd. Dit is gedaan in samenwerking met een werkgroep van ervaringsdeskundigen. Uit deze evaluatie kwam naar voren dat we moeten onderzoeken of en hoe we het beleid op toegankelijkheid verbreden en verdiepen. De raad is hier in december 2022 over geïnformeerd.
- In september 2023 is de raad via de startnotitie toegankelijkheid geïnformeerd over het vervolg van het beleid op toegankelijkheid. Dit vervolg bestaat allereerst uit een onderzoek naar de toegankelijkheidsrichtlijnen (wat zijn die en hoe verhouden die zich tot elkaar) en de Nijmeegse openbare ruimte en openbare gebouwen (hoe toegankelijk zijn deze en hoe verhouden deze zich tot de richtlijnen). Ook kijkt het onderzoek naar concrete mogelijkheden om de openbare ruimte en openbare gebouwen te verbeteren. De uitkomsten van het onderzoek zullen de basis zijn van een eventuele verbreding of verdieping van het toegankelijkheidsbeleid.

3.6. Vervoer

Prioritair:
Jaarlijks onafhankelijk klanttevredenheidsonderzoek binnen het doelgroepenvervoer
- Gemeente dringt aan op het meenemen van kwalitatieve beoordelingen in onderzoek en ziet toe op het meenemen van de uitkomsten in verbeteren dienstverlening

Alle bushaltes zo toegankelijk mogelijk uitvoeren
- Naast bestaande haltes ook nieuwe bushaltes toegankelijk uitvoeren

Extra aandacht voor veiligheid, toegankelijkheid bij ontwikkeling stationsgebied
- Betrekken van ervaringsdeskundigen bij de ontwikkeling van dit gebied

Status:
- Voor het klanttevredenheidonderzoek namens AVAN worden dagelijks willekeurige gebruikers gebeld om te vragen naar hun ervaring. Via de Regionale Adviesraad Doelgroepen Vervoer (RAD), is ook ervaringsdeskundigheid betrokken.
- In principe zijn alle bushaltes goed (basaal) toegankelijk. Ze zijn volgens standaard detail vormgegeven, op basis van CROW-richtlijnen. Soms is het situationeel niet mogelijk. In 2020 zijn alle bushaltes nagelopen en zo veel mogelijk in lijn gebracht met de CROW-norm. Hiervoor waren middelen vanuit de

provincie beschikbaar. Nieuwe, en bij herinrichting vernieuwde, bushaltes worden altijd volgens de CROW-norm aangelegd.
- Bij de ontwikkeling van het stationsgebied, met name in het Westerkwartier, is PBTconsult gevraagd te adviseren over het 'Design for all'-principe en de inzet van ervaringsdeskundigheid daarbij. Voor de verkenningsfase van de centrumzijde zijn ervaringsdeskundigen betrokken geweest in participatiebijeenkomsten en werksessies.

3.7. Gemeente als organisatie

Prioritair:
Toegankelijker maken gemeentelijke communicatie
- Verbeteren digitale communicatie (gemeentelijke websites)

Aanbieden van gemeentelijke informatie in begrijpelijke taal door het opleiden van interne schrijfcoaches voor ondersteuning van teksten op B1-niveau

Niet prioritair actiepunt:
Toegankelijk stemmen
- Evalueren pilot zelfstandig stemmen (bij verkiezing Tweede Kamer 2021) en kijken hoe deze kan worden voortgezet bij volgende verkiezingen

Geen actiepunt:
-Ontwikkelingen Dienstverlening
-Week van de Toegankelijkheid

Status:
- Team Online van gemeente Nijmegen voert toegankelijkheidsaudits uit voor alle websites en apps waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Hiervoor worden WCAG-richtlijnen 2.1 niveau AA toegepast. Voor het einde van 2025 dienen alle 111 apps en websites de audit te hebben doorlopen.
- In oktober 2023 is een expertpanel met ervaringsdeskundigen gestart. Dit panel wordt betrokken bij het testen vanuit verschillende soorten beperkingen.
- De actuele status van de digitale toegankelijkheid van de gemeente is te volgen via een dashboard: https://dashboard.digitoegankelijk.nl/organisaties/434
- Gemeente Nijmegen heeft in 2019 de landelijke 'direct duidelijk deal' ondertekent. Het doel is dat de informatie van de gemeente voor iedere inwoner begrijpelijk is. De Nijmegen School heeft de handschoen opgepakt en biedt op dit moment schrijftrainingen B1 aan alle nieuwe medewerkers van de gemeente. De afdeling communicatie heeft een schrijfwijzer opgesteld en op alle afdelingen zijn schrijfcoaches benoemd.
- Onderling Sterk Nijmegen, een organisatie van mensen met een licht verstandelijke beperking wordt soms gevraagd om brieven te beoordelen op begrijpelijke taal.

- Er wordt veel gedaan om de toegankelijkheid van het stemmen te garanderen.
  Alle stembureaus zijn rolstoeltoegankelijk.
  Blinden en Slechtzienden kunnen in het stembureau in het Zelfregiecentrum volledig zelfstandig stemmen met behulp van een stemmal en sound box. Op de website van de gemeente kunnen de kandidatenlijst beluisterd worden.
  Doven en slechthorenden kunnen op het stembureau in wijkcentrum de Schalmei een filmpje bekijken waarin het stemproces wordt toegelicht. Ook is daar vanaf 16 uur een gebarentolk aanwezig.
  Gratis stemtaxi: Automaatje. De stemtaxi is bedoeld voor kiezers die slecht ter been zijn, een lichamelijke beperking hebben of slecht kunnen zien. Ook inwoners die de stemmal willen gebruiken, kunnen de stemtaxi reserveren. De organisatie van de stemtaxi ligt in handen van LangerThuis Nijmegen (Sterker in sociaal werk).
  Stichting Prokkel en het Zelfregiecentrum begeleiden enkele Prokkelduo's op de stembureaus. Een Prokkelduo bestaat uit iemand met een lichtverstandelijke beperking en iemand zonder beperking. Zij voeren als vrijwilligersduo reguliere stembureautaken uit.
- Bij de plannen voor herinrichting van de Stadswinkel is veel aandacht voor toegankelijkheid. Ervaringsdeskundigen hebben geadviseerd over onder meer betere geleidelijnen, lagere balies en de mogelijkheid van het afgeven van een trilsignaal bij het wachten op de beurt.
- Vanuit de opgave Betrouwbare en Moderne Dienstverlening is veel aandacht besteed aan toegankelijkheid. Zo werd bellen met de gemeente voor doven en slechthorenden mogelijk via een Tolkcontact, een invoegtoepassing op de contactpagina van de gemeente. Ook worden aanpassingen in de werkwijze onderzocht, zoals de mogelijkheid om een langere afspraak te maken of aan te geven dat een rustige of prikkelarme ruimte nodig is.
- Tijdens de Week van de Toegankelijkheid in oktober 2023 zijn, in samenwerking met de projectgroep van het Actieprogramma Inclusie verschillende activiteiten georganiseerd om medewerkers van de gemeente bewust te maken van het belang van goede toegankelijkheid. Ook het College van B&W heeft hieraan deelgenomen. Activiteiten die uitgevoerd zijn: InformaZIEstand rondom visuele beperking, door MUZIEUM, Workshop rondom auditieve beperking door Deelkracht, MUZIEUM workshop bij werkbezoek college van B&W, Start expertpanel digitale toegankelijkheid bij Team Online door Zelfregiecentrum, Masterclass Eigen regie als Basis door Landelijke Coalitie voor Inclusie, Onderling Sterk Nijmegen over Positieve Gezondheid vanuit mensen met een licht verstandelijke beperking, Training ervaar Licht Verstandelijke Beperking door MEE, Publieksactie toegankelijkheid door Zelfregiecentrum Nijmegen, Onthulling nieuwe tekst artikel 1 van de Grondwet in de stadswinkel